

Soňa Kúdeľová a kol.

INTENSIVE TENSE

Autorka: Petra Skalíková

Mladá generace se v současné době věnuje duševnímu zdraví mnohem častěji než její předchůdci. S tím souvisí i větší míra diagnostiky různých vrozených poruch a tolerování emočních stavů. Přestože nemusí jít o extrémní případy, mnoho jedinců se každodenně dostává do nepříjemných nebo nepochopených situací. Tanečnická umělkyně Soňa Kúdeľová se rozhodla podívat se na téma intenzivněji a využít také svou osobní zkušenost. Výsledkem je dílo Intensive tense uvedené na konci minulého roku v kulturním centru P*AKT.

Kdo by řekl, že tvorbě čtyřicetiminutového díla bude přecházet téměř rok dlouhý proces. Vše začalo pouhou myšlenkou v roce 2023, touhou zpracovat téma ADHD prostřednictvím pohybu. Slovenská choreografka a performerka Soňa Kúdeľová se na scéně představila zejména prostřednictvím trilogie autorských sólových inscenací Autopilot, Autocorrect, a Autonomy. Nyní si poprvé přizvala ke spolupráci tanečnici Nelu Ruskovou s tanečником Danielem Račkem. Společně (i se Silvii Bakočkovou jako asistentkou choreografky) se během tvořivého procesu seznamovali s fenomény dnešní doby v oblasti psychického zdraví – zejména s ADHD a úzkostí.

Porucha pozornosti a hyperaktivita jsou vrozená onemocnění, která se projevují již od raného dětství. Díky celosvětovému rozšíření povědomosti tak lidé zjišťují, že jsou opravdu jiní než jejich okolí. Mezi nejčastější symptomy patří zvýšená aktivita, deficit pozornosti (unikání do vlastního fantazijního světa), impulzivnost nebo vnitřní neklid. Zároveň se každý z nás nachází někde na škále ADHD a to se může projevovat velmi individuálně. Teoretickému i pohybovému výzkumu se autorka věnovala společně se svým týmem i v rámci dvou rezidencí – v Divadle Štúdio tanca v Banskej Bystrici a v Telocvični – Rezidenčnom centre pre tanec

v Bratislavě. Díky intenzivním dnům se mohli ponořit do problematiky duševního zdraví tak, aby jej prostřednictvím (nejen) pohybu mohli přiblížit divákům na jevišti skrze navození atmosféry skutečných situací a emočních prožitků.

Každý z trojice fungoval samostatně, odlišovali se jeden od druhého zejména dynamikou a tempem pohybu. Postupně se přesouvali ze zadní části jeviště do přední, kde se každý pohyboval ve svém osobním prostoru. Jejich těla působila, jako kdyby se rozsypal pytel pingpongových míčků a každý se od země odrážel v jiném rytmu a někam jinam. Průběžně se rychlost jejich pohybů měnila a pomyslně přeskakovala z jednoho na druhého, dokud se nesetkali ve chvilkovém klidu. Tento proces se několikrát opakoval v různých obměnách. Všichni si zároveň ponechávali osobitost vlastního pohybového slovníku, prostřednictvím kterého se snažili upozornit na kontrast unikání pozornosti s neklidností a absolutním soustředěním. Tyto dva póly podpořily také kostýmy, sestávající z různých druhů materiálu – průsvitné síťoviny, látky z polyesteru a kousku peřiny, to vše ve víceméně pastelových barvách. Katarína Onderková ve spolupráci s Terezou Pavlíkovou navrhly a ušily oděvy spojující pohodlnost měkké látky s riskem mírně odlahujících částí těla účinkujících skrze barevnou síťovinu.

Kúdel'ová ve svých dílech objevuje nové přístupy v současném tanci s různými přesahy do vizuálního nebo hudebního umění a pravidelně kombinuje i pohyb s videoprojekcí. V této inscenaci na promítání nevyužila projekční plátno, ale přímo jeviště, na kterém se přehrávala videa natočená 360° kamerou, cyklila se nebo se opakovala pozpátku. Projekce zobrazovala náhodné kolemjdoucí v centru města i zelenou louku z výletu. Přestože se účinkující na záznamu objevovali, jejich přítomná verze do obrazu nijak nezasahovala, pouze jej pozorovali nebo si jej vůbec nevšimli. Mimo samotný pohyb a videoprojekci byla zajímavým momentem chvíle, když si performerky a performer postupně na obličej nasazovali bílé pleťové masky. Navodily pohodovou atmosféru domácího relaxu, kontrastujícího s předchozími venkovními záběry promítanými na podlaze jeviště. Současně se jako kouzlem uvolnila těla performerek a performerů do civilního postoje a pohybů, které každý z nás zažívá při svých každodenních rutinách. Klidnou atmosféru rozbil rychlý sled improvizovaných

pohybů, oba tyto póly doprovázela po celou dobu hudba složená Dominikem Novákem propojující pomalý ambientní styl se svižnou hravostí.

Přestože je premiéra pomyslným vyvrcholením několikaměsíčního procesu, neznamená její zastavení nebo ukončení, ale právě naopak. Performativní dílo komunikuje s divákem a pro tvůrce je často stále živým materiálem, ke kterému se vracejí s malými úpravami nebo nově objevenými myšlenkami. Důležitou úlohu zastává dramaturgická spolupráce, v tomto případě kladla ty správné podnětné otázky Rodia Vomvolou. Následné reprízy Intensive tense jsou naplánovány v Trnavě (Malý Berlín) a v Žilině (Stanica Žilina-Záriečie), pro širokou veřejnost bude tento rok také možnost zúčastnit se pohybových workshopů vycházejících z praxe při tvořivém procesu. Dílo nenápadnou formou upozorňuje na každodennost a repetitivnost života s psychickým omezením, díky čemuž není sice výbojně revoluční, ale přesto velmi potřebné.

Odborné korektury: Katarína K. Cvečková